

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajukért kapják.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Lönhart Ferencz

erdélyi püspök ur Ó Nagymellósága

a böjti időről.*)

Azóta, hogy Isten végtelen irtalma kiválasztott, hogy a főpásztori nehéz hivatalban a lelkek fűvének gondozását eszközöljük: mindig kiváló gondunkat képezte, hogy a reánk bizott hívő nép az isteni ige fáradhatlan hirdetése által gyarapodjék a hitben, erősödjék a szent reményben és a keresztény szeretet műveinek serény gyakorlására buzduljon. Habár mindig éreztük e nagy feladat súlyát, fokozott mérvben éreztük most, midőn az élet nehéz keresztjével már-már az örök-kévalóság küszöbégé értünk; midőn látjuk, hogy a kor ellenséges áramlata mily vak dühbel ostromolja lelki gyermekeink hitét, keresztény erkölcsét, hogy ezektől megfosztva őket, a pogány éleffel fogás és a szeretetből kivetkőzött társadalmi életnek ama széles útjára terelje őket, amelyről maga az isteni Megváltó megmondotta, hogy a kárhozatba visz.

Azért tehát szeretteim! a közelgő negyvennapos böjt alkalmából mi is fölemeljük főpásztori szavunkat, hogy a reánk szakadt nehéz időben az isteni ige fényével rávilágítsunk arra az ösvényre, amely keskeny ugyan és meredek, de a mi mennyei örökségünkbe, a mi Atyánk hajlékiba vezet.

A böjti szent időt az anyaszentegyház gondviselő szeretete azért rendelte, hogy a hitek elmerülvén a mi urunk Jézus Krisztus keserves kinszenvedésének és halálának szemléletében, az önmegtagadás gyakorlása, ima, böjtölés, alamizsnálkodás által, lelkökben felindítsák a töredelem érzetét, vezekeljenek bűneikért, hogy a bánat szentségének méltó vételére fölkészülvén, meghaljanak a bűnnek s új életre támadjanak Krisztus kegyelmében.

Krisztus élő teste, az egyház, kezdettől fogva élő képmása Jézus személyének, életének, nemkülömben az ő szenvedéseinek és halálának is; a mennyben ugyanis mindig vannak Krisztus egyházában, a kik úgy tanítanak mint Krisztus, úgy élnek mint ő, úgy üldöztetnek, szenvednek az igazságért és meghalnak mint Jézus Krisztus. De az egyház a maga egészében is hű képmása Jézus életének és szenvedésének.

Erre nézve éppen napjaink története szolgálhat szomorú

bizonyosságot. Valamint Jézus Krisztusi ellenségei hamis tanuk vádjával üldözték halálra: úgy az egyházat ellenségei hamis tanuzással rágalmazzák arról, hogy ellensége a haladásnak, a közjólétnek. Sokan elárulják az egyházat, Isten szent ügyét önzésből, ideig való javakért. Akiknek balmuk van, visszaélnék vele az egyház nyílt elnyomására, mint egykor Kaifás, avagy tanácstalan, habozó viselkedésük által halálos ellenségei ellen nem elég bátrak megolalmazni, mint Jézus egykor Pilátus.

Némelyek, részint tudatlanul, részint félrevezetve, sokan éppen rossz indulatulag egyre azt hangoztatják: Érdemes a halálra! — És sajnos, számtalan példa bizonyítja, hogy az egyháznak nap-nap után meg kell izelnie a szenvedések keserű poharát! S ki tagadhatná, hogy egyházunk fejét, Szentséges Atyánkat ez az ellenséges és halálos kor a szenvedések töviskoszorújára nem kárhoztatta?! Miként egykor Krisztus urunkat megfosztották ruháitól: egyházát is kivetkőztették sok helyett jogai, javai és igazságából és még koránt sincs vége az ellenséges törekvésnek. A mi helyzetünk Szeretteim! most éppen olyan, mint az isteni Mester néhány jó emberének, akik csüggedten, néma bánattal szemlélték Krisztus ellenségeinek vad kárörömét afelett, hogy őt a legszényvedetesebb halálra juttatták. Bánatuk ködös felhőjén átragyog a remény, hogy az ígért szerint, harmadnapon mégis csak diadalt ül a szent igazság az ellenség vak dühe fölött. Ime mi tudjuk, hogy Krisztus harmadnapra feltámadt, mi tudjuk, hogy az egyház élete Krisztus életének hű képmása: tudjuk tehát azt is, hogy az üldözött egyház igazsága diadalt fog ülni a most elbizakodott ellenség erején. És ez a mi reményünk, ez a mi erősségünk. Ezzel a vigasztaló szóval fordulunk hozzátok is szeretett lelki gyermekeink. Isten nem fogja elbagyni az ő egyházát, de ti se hagyjátok el azt, jól meggondolván, hogy a megváltás kínesei nála vannak, hogy lelketek fűvét csak az egyházban és az egyház által érhetitek el. Krisztus urunk szenvedésének megszívleléséből ime ezt a meggyőződést kívánjuk nektek lelki tanulságul. Hogy pedig ez a tanulság szíveiteket erős keresztény öntudatra, buzgó keresztény életre buzdítsa, ne mulasszátok el ama jóságok gyakorlását, melyeket a közelgő böjti szent időben az egyház ajánl.

Első sorban imádkozzatok buzgón, lélekben és igazságban, meggondolván, hogy a buzgó imádság az Istent szerető

*) A l. é. 1 sz. Körlevélből.

lélek legszebb ékessége, az az élő forrás, amelyből Isten áldása, és szent malasztja annál erősebben fakad föl, minél többet merítenek belőle.

Intlek továbbá a Jézus Kristus szent nevére, hogy a bűjt megtartásában istenfélő szigorral legyetek magatok iránt. Korunk fiai mohó vágygyal kapnak minden élvezet után és a bűjtről, az önmegtadásról hallani sem akarnak. Nem esoda, ha megfogyatkoznak hitükben és erkölcsük mihamar hajótörést szenved. Azért vessétek jól elmétekbe szent Jeromos szavait: A bűjtölés nemesak tökéletes erény, hanem minden erény alapja és megszentelése. E nélkül senki sem láthatja meg az Istent. (Ad Demetr.) De az alamizsnálkodás gyakorlására is nem kisebb nyomatékkel intlek titeket, mert az irás szavai szerint: Jó az imádság bűjttel és alamizsnával, inkább, mint az arany-kincs gyűjtése: mert az alamizsna megszabadít a haláltól, és ez az, a mi megtisztít a bűntől, és igazmasságot és örök életet szerez. (Tób. 12. 8—9.)

Csak azt a sereget lehet biztos diadalra vezetni, amelyet a harez szelleme lelkesít. A melynei Jeruzsálem falait csak olyan hűvekkel lehet megostromolni, akiket igaz egyházias érzület lelkesít. Az ima, a bűjt, az alamizsnálkodás azok a fegyverek, a melyekkel a hívő keresztény vitézkedik a kevelység, a test vágyai és a mindent megrontó birtvány ellen. Ime Szeretteim! ez főpásztorotok szava tihozzátok a szent bűjt kezdetén. Most már rajtatok áll, hogy engedelmes szívvel követvén a főpásztori szót, érdemeiket szereztek Isten előtt, bűneiket bocsánatára, lelketek üdvére. S hiszem is, hogy mindazok, akikhez szavunk eljut, nem fognak késedelmeskedni a szófogadásban, mert vajmi nagy bánatunk támadna abból, ha engedetlen fiaink is akadnának, a kik miatt hallanunk kellene az Ur fenytő szavát: Ne könyörögjé népért az ő javára, mert nem hallgatom meg könyörgéseiket s ha áldoznak égő és egyéb áldozatokat, nem fogadom el azokat, hanem fegyverrel, ősséggel és mirigy halállal emészttem meg őket. (Jerem. 14, 11.) És: Jobb lett volna nekik meg nem ismerni az igazság útját, mintsem a megismerés útján eltérni a nekik adott szent parancstól. (Péter II. 2, 21.)

*

Az apostoli Szentszéktől 1889. dec. 2. és 1892. évi július hó 3-án (facult. quinq. Nro. 19.) nyert felhatalmazásunknál fogva a bekövetkező bűjt szent időre, egyházmagyénk körülményeit és a hűvek és a lelkészkező papság viszonyait figyelembe véve, a szent bűjt megtartását illetőleg azt rendeljük,

1.) hogy úgy a hívő nép, mint a közte élő lelkipásztorokdással vagy tanítással foglalkozó egyházmegyei papság tartozék minden szerdán, pénteken és szombaton a huseledéktől tartózkodni és naponta egyszeri jóllakással beérni, más napokon az elégedett megtartóztatás fejében az egyház szándékára kiki öt Miatyánkot és ugyanannyi Üdvözlét végezvén.

2.) Ez a kiváltság a hívő népre a nagyhét szerdájáig, az egyházakra nézve azonban csak Virágvasárnapig terjed ki.

3.) A szerzetesházak ezen kiváltsággal nem élhetnek.

4.) A gyári munkások, község vagy másféle bányákban dolgozók, a vasuti kalauzok, mozdonyvezetők s hasonló foglalkozásu emberek csak pénteki napokon és a nagyhét három utolsó napján tartoznak bűjtölni.

5.) Teljesen fölmentetnek (nagypénteket kivéve) mindazok, akik oly szegények, hogy azzal kell táplálkozniok, amivel épen lehet; akik sürgős és halaszthatlan ügyben utazván, vasuti állomásokon bűjt elédtem nem kapnak, végre azok, akik más vallásnak házában szolgálati viszonyban lévén, bűjt elédlehez nem juthatnak.

Mindezen kedvezmények egy évi tartamra adatkaj jelen évi hamvazó szerdától, jövő évi hamvazó szerdáig terjedő időre, s a hívő népek a szószékről kibírdetendők.

Végre szent Ambrus szavaival arra figyelmeztetünk mindnyájatokat, hogy a többi napokon bűjtölni érdem, a nagy bűjtben nem bűjtölni vétek. — (In Serm. de quadr.)

Ami Urunk Jézus Krisztus szent kegyelme legyen mindnyájunkkal. Amen.

Kelt Károlyfehérvárott, püspöki székhelyünkön 1893. évi Gyertyaszentelő Boldogasszony napján.

Liberalis paedagogia.

Az ember kezében minden eszme eltorzul, mert az ember szertelenségig hajt mindent. A hellén köztársaságok, a római imperium neveléses terzképekké törpültek, míg végre önmaguktól összeomlottak, mint a szu-ette fa.

A 19-ik század is így van liberalismusával. Miután a vallást privát érzésnek declarálta, melynek annyi köze van az ember lényéhez, mint a poezsának vagy a muzsikának; miután az erkölésöt elválasztotta a vallástól és az egyéni beszámíthatóságtól, mert az ember kénytelen a kövülmények nyomása alatt eselekedni, tehát sem bűnös, sem erényes nem lehet; miután a philosophiából kiküszöbölte a lelket, s vele az a priori igazságokat, mint scholasticus phantomokat — mondom, mióta a haldozó század mindent megtagadott és absurdumra vezetett, a mit az előttünk élt generációk gondolkodói és nagy elméi megalkottak: most a tagadás szellemét, az értelmi és erkölési tabulá rasa-t átakarja vinni a jövő századokba is, mert a fiatal nemzedék nevelését is az egyedül üdvözítő liberalismus elvei szerint kívánja vezetni és így természetesen durva kézzel rombol össze mindent, a mi szerinte hagyományos, ösdi, elavult.

A fegyelmeztelenséget már meghonosította a középiskolákba. Most egy lépéssel tovább megy és az ambíciót, meg a munkásságot akarja kiölni a nemzedékből.

A magyar paedagogiai társaság legujabb füzetében egyik tanár a latin pensum ellen kel ki, egy másik az elégtelen jegyet perhorrescalja.

Nem vitatkozunk a latin tanítás módszere felett, esu pán azt az egyet constatáljuk, hogy így tettek a hellén nyelvel is. Eleinte megszüntették a görögre való fordítást, majd megszüntették az óraszmót és az auctorok olvasását, végre kidobták a görögöt a gymnasiumokból.

Igy jár majd a latin nyelv is. Először betiltják a latin pensumokat, utána felszorítják a felsőbb osztályokba, végül ezt is kilöki és holmi pótló-latin felékel fogják helyettesíteni a klasszikai tudást.

Legzifrább azonban az elégtelen tanjegy megszüntetésének megokolása. E szerint az elégtelen nem csak azt mondja, hogy a tanuló valamely tárgyából nem tud eleget, hanem involválja a tehetség hiányát is. Már pedig az iskolának nem szabad pellengére állítani a diákok, meg kedves szüleit.

Ilyen ezimen szüntették be, mint tudjuk az érdemsorozat, ilyen ezimen követeli néhány fődirektor, hogy a bizonyítványok az évi értesítőben ki ne nyomattassanak, és ilyen ezimen fogja majd a tulságos paedagogiai liberalismus az elégtelen tanjegyet is megszüntetni, a lesták és tehetsételeknek nagy öröme és a szorgalmasok elcsüggesztésére.

A főargumentum a kipellengéretetés, meg azon félsz, hogy a rossz diákokat az elégtelen tanjeggyel még lehetséges némileg megfékezni, a mi a liberalis paedagogia szerint mérnyolet a tanulók tehetségei ellenében, mert ha rosszul is viseli magát és nem is tanul a diák, még nem következik, hogy nincs tehetsége a tanuláshoz.

Azt persze figyelmen kívül hagyja a legmodernebb paedagogia, hogy vouloir c'est pouvoir, nem fordítva, hogy a tehetőség a praedispositio, az akarat alkalmazása nélkül semmi, hiába való. Mit ér a zenei tehetőség annak, a ki nem akar zenét tanulni, mert kottákat, scálákat és gyakorlatokat követel a rendes tanítás?

Különben teljesen bele illik ez a modern feltogás a modern paedagogia keretébe, melynél az emberi elme tabula rasa, az akarat, az öncselekvőség semmi, a szemlélet és a külső gerjesztés a legfőbb paedagogiai eszköz, melynél mindig a diákságnak fogja pártját tanára ellenében, mert így követeli azt a liberalismus, így annak sokszor hangoztatott elve, hogy a tekintélyek kora letűnt.

Ha nagy nemzetek megengedik maguknak az efféle szellemi aberratioakat, azok csakhamar kiheverik, mert rögtön akad náluk aequivalens, mely a confusus elme bogarait elriasztja. Oly kis nemzetnél azonban, minő a magyar a többi hatalmas népekhez képest, veszedelmes az ötletszerű kapkodás, az eredetiség-hajhászó feltűnni vágy, mely a magyar tanuló ifjúságot akarja új liberalis theoriájával megrontani.

Nektünk szellemi erővel kellene helyreütni számbeli fogyatkozásunkat és statisztikai hiányainkat. Már pedig ha fegyelmetlenségben kívül, renyheséghez, munkátlansághoz, félszeg tudáshoz és felületességhez szoktatjuk a magyar ifjúságot, a jövőendő magyar társadalom ki nem állja a versenyt a többi eurpai társadalmakkal.

Azért csak óvatosan a paedagogia liberalismusával.

Czirbusz Géza dr.

A toronyóra.

Sylvester-estéjén, a mikor már keresztény emberhez illően leszámoltam az elmúlt évvel, bizonyos ünnepélyes hangulatban (s ezzel talán mások is így vannak) vártam a toronyóra ütését, mely az éjtélt s ezzel egy új év megérkezését jelzi. S ekkor jutott eszembe, hogy a megszokás folytán mily kevésbé veszi a legtöbb ember az idő e komoly hirdetőjét, mely vas szükségességgel halad a maga útján, kikiáltva az elmúlt órákat, sőt fél- és negyedórákat is. Ekkor jutott eszembe, hogy annak az egész közéletben, de külön mi reánk, lelkipásztorokra nézve is, mily nagy jelentősége van, kivált ha pontos és nem akadozó; joggal mondta valaki, hogy „hangadó.”

Vegyük először is a magunk dolgát. A toronyóra megbízható időjelzőnk a templomi és az istentiszteleti dolgokban. Ha már a természetes világrendben minden bizonyos törvényszerűséggel, bizonyos rendben és a legnagyobb pontossággal

történik, sokkal inkább meg kell ezeknek lenniök a papi ember életében és dolgaiban. Qui regulae vivit, Deo vivit, mondja sz. Agoston. — A toronyóra meg szolgálattja méltóság teljes szavát, hogy most pontosan fölkeljünk, most az oltárhoz lépjünk, a rendes papi teendőket (keresztelés, gyóntatás, esketés) elvégezzük. Az óra üt, s a katona talpon van; a vasuti vonatok, bacsak legyőzhetetlen akadályaik nincsenek, a megszabott perczben elindulnak: szabad-e a papnak s az ő szent szolgálatainak ezek mögött maradnia?

Próbálják meg a lelkészek és tapasztalni fogják, hogy semmi sem könnyíti meg annyira szent szolgálataikat, semmi sem veti végét oly biztosan a hívek késedelmes templombajárásának, mint ha ők maguk a toronyóra ütéséhez pontosan ragaszkodnak. Mert ha attól — kellő ok nélkül — kényűkedvők szerint eltérnek, a kis halogatásból könnyen lehet 5 vagy 10 percz, sőt egy fél óra is. S ha magunk késedelmeskedünk, hogyan kívánhatjuk jogosan a hívektől, hogy ők pontosak legyenek? Pedig a nép nagyon szereti a pontosságot, dicséri azt másokban s e szerint itéli meg papját is; sőt erről következtetnek sokan más egyéb viszonyokra. Az istentiszteleti életből természetszeríten átmegey e pontosság az iskolára és a község egyes családaira is. Így aztán a toronyóra nem hiába hangzik el e két fontos testületre nézve, hanem rendezí, vezérli azokat, megadja a szabályt, az időt, a mely szerint s a mikor mindennek történnie kell. Nem mondhatjuk-e tehát joggal, hogy a jó toronyóra valóságos kincs?

Azonkívül a toronyórát intőnek és kiáltónak is nevezhetjük. Érez-szájjal prédikálja szüntelen, hogy egyik óra a másik után merül el a végtelenség tengerébe, és soha többé vissza nem tér. „Ember, keresztény, „pap“ használd fel e rövidke léte.” „Respice finem.” Használd az időt és készülj az örökkévalóságra. — A toronyóra minden ütése üdvözlötet hoz számunkra a legméltóságosabb szentségben lakozó Üdvözítő-től. Erre figyelmeztetnünk kell a híveket, hogy napközben, óraütéskor, gyakrabban gondoljanak Isten jelenlétére, s kivált az oltáriszentségben rejtőző Üdvözítő szeretetére, az elröppenő időre s a haldoklókra.

A toronyóra egyszersmind vizsgáztatója az álmatlanoknak és a betegeknek. Mily jól esik ezeknek a sötét, magányos éjszakában az óra ütése, hány épületes megkönnyebbitő gondolatot önt lelkükbe!

Ime láthatjuk tehát, hogy a toronyóra mily készséges a lelkipásztorok szolgálatában; a hol azonban nincs, ott mind e jelzett előnyök is hiányzanak; s a hol rendetlenül, szabálytalanul jár, zürzavart és kellemetlenségeket okoz; akkor jobb, ha egészen hallgat. — Hogy mily nagy szerencse egy jó toronyóra, azt leginkább akkor érezzük, ha kénytelenségből nélkülözünk; mennyire pusztá, unalmas ilyenkor az élet. Mindenki érzi, hogy hiányzik egy híven igazgató, intő, vizsgáztató, éltető barátja. — Azért is nem fejezhetjük be e sorainkat a nélkül, hogy minden plebániának egy tartós, jól elzárható faláda által védett, pontosan járó toronyórát ne kívánjunk — még ez újesztendőben. Ehhez azonban még egy valakinek szintén kell lennie, a ki azt értelmesen és rendszeren igazgatja s gondozza.

Ha a toronyórán kívül, mint a nagyobb községekben rendszerint, még más nyilvános órák is vannak (a postaépületen, indóházon stb.), az istentiszteletre és a lelkési teendőkre nézve mindig a saját toronyóránkat kell mérvadóul

vennünk. S ha a sekrestyében is van egy külön óra, ajánlatos, hogy ez tökéletesen megegyezzek a toronyórával, s títésének hangja még a templom hajójában is jól hallható legyen.

A toronyórák jelentősége a közelet egyéb viszonyaira nézve — különösen a hol más nyilvános óra nincs — a fenti sorok közül szintén kiolvasható, s azt igen rövid elmélkedéssel bárki is kitalálhatja; egyébként fejtegetése nem is foglalna jogosan helyet e hasábon — azért tehát mellőzzük.

H. K.

Te tetted nagygyá a királyt.

I rész.

A májusi szellő végig himbálja a fák lombjait, majd tovább hajítja a tő tükrén az úszó hattyúk által támasztott bulámokat, aztán végig siklik a virágok fölött, hogy illattal telítve repüljön be a várkastély tárt ablakain, s betöltsé édes lebével a termet, hol a tündér vidék úrnője, a gyönyörű Gertrudisz lakik. A tavaszi légáram végig simítja aranyiszöke fürteit, égő arcát, mintha mondaná: légy jó, szelid, mint én, s örülj velem, testvéreddel.

A Gertrud arcát azonban most a harag pirja ünti el, ajkaiba harap, s türelmetlenül kérdi újra a mögötte szerényen sőt félve álló leánytól: — Egy magyar herceg? — A király öcsese? mondod.

Igen urnőm, — feleli amaz — a gróf vendégül hozza s kér, fogadd őt szívesen.

Várom, — ennyit izenj a grófnak válaszul, mehetsz!

Gertrud hirtelen fölállt kerevetéről, a nehéz szövetti ruha suhogva omlott utána. A terem közepén megállt, dobbantott lábaival s szólt: Egy magyar herceg, a király öcsese. azé, kinek koronája fényéért Gertrudisz megtagadta önmagát, feledte büszkeségét, kérve hajolt meg, s miért? hogy elasztitassék! — Öcsese annak, ki más fejére tette a koronát, melyet már enyémnek hívék. Mintha most is hallanám sértő szavait. „Nekem oly nő kell, a ki esupa szív, mert rajtam kívül egy nemzetet kell szeretnie, azt a nemzetet, kinek anyául adom.“ Aztán rám nézett bántó tekintettel, mely tisztán mondta: „nem te vagy az.“

De hát öreg bátyám gunyolódik e, hogy e korona árnyékában felnőtt semmit hozzám hozza? Gonosz játékot kezdesz jó öreg. Vagy azért hozod utamba a büszke hegy eme szirt-darabját, hogy végig gurítva rajta összezúzom vele a keblén nőtt virágokat, s ha lehet őt magát is megingassam? —

Igen, igen, úgy tetszik egyet gondolunk, úgy tetszik értelek.

Itt homlokára ütött kis kezeivel, s mosolygott. Ha van szép mosolya a gonoszszágnak, ez bizony azok legszebbike volt. Végig haladt a hosszú termen, az ablakívek tarka üvegkorongjai más-más szint szórtak reá s szakadatlanul változószíntűnek tűntették föl a szöke firtóket, a hó-féher ruhát.

Pár óra mulva már a vár körül fekvő hegyek adogatták egymásnak a kürt rivalgását, s fölhaladt a kis, de fényes

esapat a dobogón, még szebbé téve a különben is festői vidéket.

A magas csúcsok hőlepte fejei zárják körül a völgyet ragyogó keretül a lobogós vár tornyaiinak, a várhegy lábainál egyfelől az Etsch, másfelől a Passer szalad hódolva össze s hőmpölyög tovább.

A fölhaladó esapat élén az ősz Rudolf gróf lovagol. Apró szemei ravaszul tekintgetnek ide-oda, mintha kövecset, bokrot egyetértésre hívna föl. Közben faresán fölhuza vállait, összeszorítja keskeny ajkait, s ilyenkor a görbe kis agg lóra kapaszkodott démónnak néz ki. Így lovagol egyfelől a szász, túlról a magyar herceg daliás szomszédságában. Ez el-lentén mulatni látszik a mögöttük ügöző két lengyel levag-a négy levente mindenike diszben, fénytől esillog: itt ézipő-esattok, ott forgók gyémántjai ezer apró képmásban sokszorozzák a napot. Drága prémes köpeny, kaczagányos dolmány versenyeznek kiemelni a termetet. — A lovak legszebbikét nehéz volna kiválasztani a négy fejedelmi paripa közül.

A vár udvarán, mely terebélyes fáival, nagy virág-ágyaival inkább kertnek válnék be, könnyedén ugráltak le lovaikról az ifjak, míg az öreg Rudolfot magas helyzetéből két természetes esatlós emelte le.

A magyar herceg mindig fokozódó bámullattal nézett körül, s szólt: Magyarországnak sok s szép fekvésű sziklára épült sásfészeke van, de oda aduán bármelyiket e fejedelmi várért.

Ha azok bármelyike tied lenne, — jegyezte meg csipős mosolyal Rudolf.

Endre pírral arcán ráncolta össze szemöldeit, majd mintegy legyőzve önmagát, mint ki a megjegyzést észre sem vette, folytatá: Ha e vár, és tündér vidék úrnője híréhez méltóan szép, úgy érzem, hogy nem is látva őt, már rab vagyok, mint e jó urak mindenike.

Tanácslom herceg, ne játszál a tüzzel, szólt bánatos mosolyal a szász Váldemár.

Magyarázd meg szavaidat, lovag, hagy tudnom, ti vagytok a lobogó mágiya, melyet kerülnem kell, avagy en szivem tüzetől féltesz? kérdezte vidáman Endre.

Mindkettőre gondoltam, felelt amaz.

Én pedig tanácslom mindnyájatoknak, legyetek készen a kilencz próbára, mint a mesebeli királyfi, mert ki tudja, kit ér a választás. Ő szép és eszes, hiszen én neveltem, — tette hozzá öntelten Rudolf, a nagybátya s indult előre.

Ugy vélem, a kertbe tartunk, folytatá, ezt az időt kedvenez sziklájánál szokta tölteni.

Egy magas fáktól árnyalt, keskeny utra vezette kíséretét, s itt az elsőseget a hercegnek engedte át. Pár perczig szótlannul haladtak előre, s a hol az ut egy köralakú térbe nyílt, Endre hirtelen megállt a meglepetés egy felkiáltását nyomva el. A bársonygyepes jókora tért egy mohos szikla határolta, melynek oldalából kis ér cseppekre törve szökelt alá bedobva egyet-egyét az elé bokoló virág kelyhekbe; alant egyesülve bujt a dús gyp alá, csak néhol csillanva ki, futott az oldalt elterülő tóba, melynek partján nevetgélő leányok hattyúkkal mulatoztak.

Ezekből azonban mit sem látott Endre, csak ott a szikla egy kiálló oldalán, nehéz szőnyegen, féltekvő helyzetben ama gyönyörű hölgyet, ki halványkék ruhájában a fürte közé tűzött fehér virágokkal, csillogó ékszereivel, méla s mégis parancsoló tekintetével elragadó volt.

Gertrud megpillantá a közeledőket, esendesen fölemelkedve pár lépést tett feléjük. — Isten hozott, jó bátya, — szólt némi leereszkedéssel hangjában, — legyetek üdvözölve mindnyájan Merán vendégei.

A magyar herezeg óhajtott megismerni, hügom, szólt az agg Endrère mutatva.

Gertrud hódoló mosolylyal mélyen hajolt meg előtte. — A leendő király? kérdé halk tisztelettel.

Egy pár tagja a társaságnak fölnevetett. Endre arca lángolt, pár percznyi kínos hallgatás után leküzdve zavarát szólt: A világ minden fejedelme irigyelhetné tőlem e hódolatot, s én egy országot, s koronát adnék érte esérébe, a magyar királynak azonban szerenésfenségemre csak öcsese vagyok. —

Gertrud színelte zavarral menteni kezdte magát. Tévedtem, mondá, de nem esodákozhatik senki, mert gondolom, egy évvel ezelőtt szintén falai között üdvözölt Merán egy magyar herezeget, kevésbbé daliást mint magad, s mondhatnám gyermekes arcut. Bocásd meg tehát jó herezeg, hogy tévedtem. —

Aztán vendégeinek a székké alakított s szőnyegekkel takart fatörzseken helyet mutatott, s maga előbbi helyét elfoglalva, folytató a szép beszélő: Különbben tudja Isten a gyermekök iránti szeretet a szülőknek sokban igazat ad, néha arra is, hogy igazságtalanságot kövessenek el, s ki tudja, nem helyezték-e itt egy kevésbbé kedves fej koronáját, a kedvesebb kisebbik fejére. Aztán mosolyogva félre hajtotta fejét, kérdezte, — ugy-e, nem neheztelsz tréfáimért, herezeg, de valóban magam sem tudom, mi mindent hozzak össze, hogy mentsem tévedésemet. —

A herezeg szemei majd elmerülő bálumlattól, majd vésszes gondolatoktól esillogtak.

Ha sejtelned esalt is szép hügom, szólt közbe Rudolf gróf, a herezeg még is kárpótolva van, főmérdek kínos s egy szép hősi eszme megvalósítása fölér egy országgal s koronával. A herezeg hivatása visszafoglalni a szent sirt s megajándékozni vele a kereszténységet, mely erre száz év óta áhít. —

Ily messze küldtek el! Hát még is félték tőled! kiáltott föl a hölgy, s ijedt tekintete, összekulcsolt kezei arról tanuskodtak, hogy a nagy eszme nem kötötte le figyelmét, csak az az egy gondolat, hogy ő oly messze megy. Aztán mint a ki észre veszi, hogy el hagyta magát ragadtatni, jól színelte restelkedéssel közönyös arcot törekedett öltetni, szünetet tartott, végig huzta kezét fehér homlokán, mintha gondolatait rendezné s halk hangon erőltetett mosolylyal folytató: Beszélj el tehát badi terveidet, e jó urak adják hozzá véleményüket, s ha majd visszatérsz, mint nagy győző, a dús fényből egy sugárkát juttass Meránnak is, mert illő lesz gondolnod arra a helyre, hol először hadi tanácsot öltél. —

Nem, nem, beszéljünk másról, bár miről, csak erről ne szóljatok, mert most érzem igazán, hogy életemnek ily célja nem lehet; mert mit érne küzdés, győzelem, mit érne a világ diésősége, ha a pályabér, szép hölgy, nem te vagy. —

A három lovag összenézett, haragos tekintetük azt látzott mondani, kissé sok, s mi még több, e vad ország jövővénységét nem sújtja le a hölgy haragos tekintete.

E közben a tóparton álló nők felé egy csatlós közeledett, azok megfordulva Gertrudra néztek, egy tekintet által

fölbátorítva közeledtek s az egyik jelenté, hogy a nemes vendégeket a kastélyba ebédre várják.

A nőkben Gertrud távoli rokonait ismertette meg. A társaság a kastély felé indult. Mindnyájuk meglepetésére Gertrud a Valdemár karját kérte, tehát még is nehezelt, gondolta a sohajtozó Valdemár, s így nincs elveszve minden.

A kastély lépcsőzetének felső fokán, akkori szokás szerint, fejedelmi női öszalak várta az érkezőket, a hosszú uszályu sötét lila ruha, a homlok két oldalán lecsüngő göndör szürke fűrtök, a magas drágaköves tükkel odaerősített fejdísz, s az egész gondos magatartás arról tanuskodott, hogy e hölgy nem hiszi, miszerint mult szépségének csak romjait bírja. Leányát homlokon csókolta, a többinek leereszkedő szívéllyességgel kezét csókra nyújtá.

Már napok teltek el, a vár vendégei világért sem unatkoztak, a vidéknek lóháton való bekalandozása, vadászat, sőt rögtönzött harezai játékok között csak úgy repült az idő. Gertrud kerülmi látzott Endrét, s kegyeiben Valdemárt részeltette, s pár nap óta ő lett az irigyelt. De Endre egy egy tekintetből, egy-egy melegebb kizadásból azt következtette, hogy e nő szándékosan kerüli s nem közönyből. Egy este a szokott időben vissza-vonultak a hölgyek a nagy étteremből, tovább mulatozni hagyva a férfiakat. De Gertrud ma nem a szokott ajtón hagyta el a termet, hanem az üvegajtón át az erkélyre lépett. Endre, a mint a társaság visszatért a bilikomokhoz, követte őt.

A hold beüzüstözve a vidéket, tündérivé tette azt, melynek királynője ott állott álmodozva az erkély egy oszlopához dölve. Endre lélekzetét is visszafojtva állt meg, majd közeledett, s némán, könnyörögve nézett reá. Gertrud nem rázkódott össze, nem sikoltott fel, esendesen felé nézett, s halkán szólt. Gertrudiszer kerül téged, Gertrudiszer fél tőled, herezeg, hagyj el őt, téj hivatásodhoz, vagy tégy bármit, de a szív nyugalmát megzavarnod nem szabad. — Te kerülisz engem. Te félted szíved nyugalmát tőlem, tehát szeretsz! Mondj, nevezd meg a küzdést, nincs oly nagy, melyre érted, kész ne lenne Endre. De oh ne küldj el, fogadalmamra ne emlékezzess, nem kívánhatod azt, hogy itju szíved tüzét egy rideg fogadalom oltsa ki, s most gyűlölettel is gondolok arra, mert úgy érzem, hogy igaza volt nemes szíved sejtelmének, midőn azt mondá: „félték tőlem, tehát jó messzire küldtek el.“ Nincs, semmi sincs, a mitől visszarettenjek, ha azzal téged érdemellek meg, de oh ne küldj el! — Gertrud kezét nyujtotta, hosszú esend állott be, melyet csak a kertből fölhangozó esalোগánydal szakított meg néha. — Gertrud szólt. Én fogadalmadról el is feledkeztem, mert még mindig nem tudok kibontakozni találkozásunk első pillanatának hatása alól, s úgy jön, vétkezésem, ha lefoglalnék egy szívet, mely már nemességénél fogva is százezrek boldogítására hivatott, mely oly szelid, jó, hogy el tudja nézni megnyugvással a más kezében azt a jogart, melyet ő tarthatna. —

Szelid! Jó! Mondj inkább gyávanak, ki koldusként fillérekkel bagyja kifizettetni magát. Oh, régen dúlta e szívet az az igazságtalanság, hogy eszébe sem jutott senkinek megkínálni engem mint királyi herezeget őstörvények szerint az ország egy barmadával. Bátyám ő, tudom, s ha születése királylyá tette, illik-e azért eltaposni vagy a világ egy más szögletébe dobni öcsését? Ha nem adtad önkényt bátya, elveszem a mi engem illet, érted-é? —

Höshöz illően beszélsz, szakítá meg öt lelkesen föl-emelve fejét Gertrud. Vajha hősi szavaid, s tetteid után több lehetnél mint vezér. Milyen nagy lehetne a nép, melyet kormányoddal boldogitanál, s mily boldog lenne a nő, kit trónod megosztására méltatnál. —

Ne szólj így, világ legszebb hölgye, szavaid boldog és fájó érzést költenek föl egyszerre lelkemben. Boldog vagyok, hogy uralkodásra méltónak találsz, s fáj, hogy a sors megtagadta koronád bírnom, mit veled összak meg. —

Gertrud türelmetlenül vonta össze homlokát. Nem mindig csak annak volt koronája a világon, a kinek a sors adott, s tőled ráadásul igaztalanul megtagadtak minden birtokot, szólt szanakodó hangon Gertrud.

Való, s elküldtek, jó messze, hogy utban ne legyenek, s aztán mint egy önmagához beszélve folytató hévvel, végre is ő csak bátyám, de e hölgy testvérnél, szülőnél több, ő minden nekem. —

Mondd, ha kezemben lenne korona s jogar, megengedné-e a te szép fejedre illesztem amaszt, segítnél tartani emezt? —

A hölgy szeliden simult lovagjához s így mondott „igen”. A hold elborult, a csalógány elhallgatott, távoli menydörgés, éles szél sivitása, egy fölörppenő bagoly huhogása zavarta meg a csendet.

(Folyt. köv.)

A bányavidéki róm. kath. esp. kerület plebániáinak rövid története.

Irja: **Kovács Gyárfás.**

C. Boicza. 2. Az iskola. — Mielőtt a boiczai róm. kath. iskola történetének ismertetéséhez fognék, fel kell említenem ezen esp. kerület régi kinstári népiskolai oktatás- és nevelési rendszerének azon közömbös noncuramusságát, melynél fogva a kinstári iskolákban bizonyos határozott nemzeties irányt nem tudott állandósítani, jobban mondva — nem tudott annak érvényt szerezni; mert a népoktatás szent ügyét nem magasabb — és itt missioszerű magyar nemzeti szempontból vezették, hanem a tanítás és nevelés érdekeit a helyi körülmények és nemzetiségi káros befolyások uralma alatt engedték nyögni. Mert a régi idők kinstári tanítói az iskola magasabb hivatását nem úgy fogták fel, hogy annak kötelessége a növendékeket a külső élet és eloláhosodás veszélyeitől megóvni — sőt a fenyegető hullámokkal szemben az iskola ellenmozgalmaikat irtítani meg: hanem az iskolába beömleni engedték a nemzetiségi seperő hullámokat, be a nemzeti satnyulás káros befolyását, és így az iskola rabja lett a külső élet veszélyes áramlatának.

S mi lett ennek következménye? Az, hogy kifejlődött az iskolákban bizonyos valacbo—germanico—hungaricum rendszer. Eleget akartak tenni a magyar — a német és oláh nyelv követelményeinek. S mi lett ennek ismét eredménye? A külső életben mind a magyarok, mind a németek stb az oláh áramlat befolyása alatt oláhosodni és nyelvöket felejteni kezdve: az iskola az idegen befolyás rabjává dobta magát s tannyelvül használták az oláhot is a magyar és német mellett. Mely körülménynek aztán a lett következménye, mit a példabeszéd így fejez ki: sok bába közt elvész a gyermek. A kokkettirozó háromnyelvű iskolákból, olyan nyelvű növen-

dékek kerültek ki, milyeneket a külső élet beüldöztött volt, mert elfelejtett anyai nyelvökre az iskola nem sokat figyelt. Az ilyenekért aztán a templomnak is, ha a lelkiekben célját elérni akarta, hitelmeztései és prédikációi nyelvül használni kellett az oláhot is. Tehát bekövetkezett a magyar, német nyelv felejtése és a nemzeti elcsenevésedés. — Ezen állítást Boiczára vonatkozólag igazolja Urbányi plebános (1797—1815), ki ez ügyben így ír: „ba a lelkész románul is tud, ne mulassa el ezen nyelven is magyarázni, mivel sokan jobban értik ezt, mint anyanyelvöket. (Dom. hist. p.) E mellett bizonyít a Sepesy-féle Deer. Can. Vis. okmány is, midőn mondja: „Expositio antem doctrinae christianae semper germanica et valachica fit, quum juvenus valachicam magis, quam germanicam calleat“. (p. 11). Sőt idő haladtával még a nyelv felejtése mellé még más veszedelmek is járulnak. Nemesak az oláh nyelvet — hanem elsajátítják az oláhság bűneit, ocsmány káromkodásait és átkozódásait — sőt velők össze is kezdenek házasodni. Ezekre vonatkoznak Kovács Miklós szavai: „non desunt . . . qui cum inter rusticos valachos vitam ducant ac fódinas (bánya) colunt, etiam vitia illorum contrahunt ac subibunt praecipue blasphemias valachicas, quibus omnes res visibiles et invisibiles lingua valachica commaculant ac conspurent — addicti et dediti.“ (Deer. Vis. Can. Kov. p. 26.) Mindezek ellensúlyozása, javítása és kirtására minden lehető kitéjt a plebános — de csaknem eredmény nélkül, — írja utóbb nevezett okmány.

S ha már az ő bányászszülők gyermekeivel e történet, ha a legelső betelepült bányászok gyermekei inkább tudták az oláh nyelvet, mint saját anyanyelvöket: mit mondjunk az unokákról?! Mit mondjunk azon régi idők népoktatás és nevelésügyének tehetetlenségéről, mely ahelyett, hogy állást foglalt volna az idegen külbehátásokkal szemben, még alkalmazkodott azokhoz?!

Elszomorító lethárgikus álomban szenvedett ez időben nemzeti nyelvünk és tanításának szent ügye, kivált ha tudjuk, hogy sok helyt még a tanítók és ezek gyermekei is — mint fehérvári akárhány iskolatársam sorsából magam is tapasztaltam — nem tudtak magyarul, — sőt például Topánfalván hosszú időn keresztül épen oláh iskolába jártak a katolikus növendékek! . . .

Sok időnek kellett eltelni, míg ezen esp. kerületi népokiskoláink ezen dermedt lethárgikus álomból ébredezni kezdtek.

Ezen idő Boiczára vonatkozólag is bekövetkezett újabb alkotmányos életünk aerájában, midőn már a magasabb és nemzeties irányú népoktatásunk érdekei is megtalálták hivatott képviselőiket a tanítói kathedrán, kik a multidők ferde irányú nevelésrendszerének beteges kinövéseit hazafias buzgósággal kezdték nyesegetni s az összülék unokáinak ajkaira elfelejtett anyanyelvök helyébe a szépen csengő magyar nyelvet illeszteni, — ennek, mint uralkodó tannyelvnek létjogot és érvényt szerezvén iskoláikban.

Igen, ezen öröndetes jelenséggel találkozunk a boiczai róm. kath. nevelés- és oktatásügyének életében is, kivált mióta a magas kinstár patronusságán kívül Lönhart Ferenc erdélyi püspökünk ő nagyméltósága az itteni iskolatügyek rendezésére fordította áldó kezeit a kathedráknak képzett szakemberekkel való betöltése és külön leányiskola felállításával.

Ezen esp. kertlet — s így a boiczai plebánia mult ideinek kinestári iskoláit érintő ezen rövid történelmi reflexiók után áttérünk a boiczai iskolák multjának és jelenének rövidke ismertetéséhez:

Boiczán a rk. népiskola szervezése megelőzte a plebánia rendes megalapítását; mert míg a rendes és önálló lelkészszel P. Stetter Angelussal csak 1769 évben találkozunk: a kath. iskola már ezen idő előtt létezőnek állítatik. Legalább azt igazolja az 1822-ik évben kiadott Szepesy-féle Deer. can. vis. okmány e szövege: *Ad sunt scholae vernaculae rationalis, seu ut dici solent triviales, utriusque sexui propriae erectae seu intruductae jam a pluribus, quam 80 annis.* (p. 17.) Eszerint az itteni kath. iskola szervezése még 1742 év előtti időre tehető.

Az első iskolaépületet, mely eredetileg papi lakásnak volt szánva — mint az előző közleményemben is jeleztem, — 1793 évben 500 frton a magas kinestár Haberle Ferencz Antal bányanagy özvegyétől vásárolta, mintán 1772 évben az itteni magánbányászatot magához vásárolva pátronosságát gyakorolni kezdte. (Hist. eccl. p. 18. és Deer. Szep. p. 17.) „De hol tanultak a gyermekek 1793-ig: nem lehet tudni.“ (Kovács József jelentése a Hist. Eccl. 19 lapján.) Rendes kinestári tanító már 1773 évben kezd szerepelni. (Előbbi forrás. Pleb. tört. 19.)

Fennebb említett iskola helyett úgy látszik 1843 évben más helyiséget emeltet a kinestár. Legalább e mellett bizonyítanak e sorok. „1843. aug. bevégzetett a magas kinestár által emelt iskolaépület. A tanteremben elfér 100 gyermek. Öt szobából — ide számítva a konyhát és kamarát is — áll. Melléképületeivel együtt 2704 frt 50% krba került.“ (Pleb. tört. 7.)

1883 évig ez utóbbi épület egyedül szolgált mindkét nemű iskolások tanteremül és kántortanítói lakásul. Azonban ez év ápril havában egy beállítandó második tanterőről (leánytanítónő) kezd gondoskodni az egyházközségi közgyűlés s azért már két iskola helyiség és tanítólakásra van szükség. Ezen egyelőre úgy segítenek, hogy neveztet kinestári iskola — kántortanítói lakhelyiség átengedtetik a leánytanítónőnek, míg a figyermek a plebánia udvarán levő új épületben nyernek hajlékot és a kántortanító szabad lakásának átengedéséért 100 frttal kárpótoltatik, míg nem 1884 év január 2-án a társzlada tulajdonát képező orvosi lakházat és telket 720 frton Lönhart püspök ö nagyméltósága megvásárolja; ezen díszes leányiskolai helyiséget (tanítónői lakással) emeltet, a tanítónő fizetését hordozni kegyeskedik, visszatérletlenül a fiúiskola, ismét rendes kinestári helyiségébe, és tekintettel a német nyelvre is, magyar lesz az iskolák tannyelve.

A boiczai rk. népiskolai ügy tehát az 1883—84 éveket számíthatja azon szerencsés és boldogító aerájának, midőn a régi idők rideg iskolai ügyei és rendszere után, oly örömdetes átalakulás következett be, hogy már többé a mult idők nevelés és oktatási rendszerének felmerülő hibáitól félni nem — hanem csak örömdeni lehet a napról napra mutató haladás felett, melyet az iskolás fiú és lánygyermek egyébb elméleti és gyakorlati ismereteken kívül a magyar nyelv és nemzeti nevelés terén is produkálnak. Azért ezen kedvező jelenségeket szemlélve örök hálával adózunk Boicza hitközsége Főpásztorunk ö nagyméltóságának, ki áldásos jótékonyágával az itteni vallási és nemzeti nevelés és oktatás szent ügyének regeneratora lett.

De midőn ezeket konstátálom, a mult idők előbb jelzett tanügyi és nevelési miseriáért nem akarom a régi idők tanítóit vádolni. Mert hibás volt az idő, melyben éltek, káros befolyásnak a nemzetiségi körülmények, melyek hatása alatt működtek, és talán hibás nemzetünk Genusza is, mely különösen ily exponált helyeken — mint ezen esp. kertlet plebániái is — a magyar nyelv s általán magyar népoktatásunk szent ügyére oly későn terjeszté ki mentő és övő szárnyait újabb népoktatási törvényeink alakjában.

(Folyt. köv.)

Napi események köréből

— **Személyzeti.** Dr. Barts Ferencz nagyprépost beteges aggkora miatt saját kérése folytán az általános püspöki helynöki és ügyhalgatói teendők végzésétől, nemkülönb a püspöki lyceumnál viselt pro-directoris s a gyulafehérvári irgalmas nővérek zárdájánál s a püspöki kórodánál viselt igazgatói gondnoki tiszt további ellátása alól felmentetvén. F á b i á n S á n d o r olvasó kanonok az egyházmegyei ügyészi teendők alól felmentés mellett az ált. püspöki helynöki és ügyhallgatói, továbbá a zsinat és hittanár vizsgáló bizottság elnöki és a püsp. lyceumi prodirectorsági tisztek ellátásával bízott meg, és dr. T ó d o r J ó z s e f kanonok, orsz. képviselő az említett zárdá és kórház igazgató-gondnokának s egyházmegyei ügyésznek nevezetett ki.

— **Bunyitay Vincze** váradai t. kanonok és akad. tag f. hó 7-én a tud. akadémia II. osztályának ülésén s ékes egy há z u n k r ó l tartott felolvasást. Az érdekes felolvasást a szerző szíves engedélyével egész terjedelmében közölni fogjuk.

— **Hm, hu!** Példának okáért ideirjuk egy ismert erdélyi lap czikkéből a következő részletet: „S csak majd ha a talaj kellően előre van készítve, ha kellő eszközök a társadalom bangulatában és az értelmes alsóbb közigazgatási tisztikar beállításával rendelkezésre állanak: akkor lehet biztos kilátás arra, hogy az állam rázkódtatások és veszélyek nélkül álljon ellen azoknak a fanatikus izgatásoknak, a melyeket az egyházi lelkiismeretlenség az egyházpolitikai reformnak minden oldalon való megindítása ellen támaszthatna. Mert ilyen izgatásokra el lehetünk készülvé, s bár a küzdelemben az állam győzelme bizonyos, jobb azt akkorra bagyni, a mikor ennek az erőnek nyomatókosabb tudatára ébrednek az illetők.“ Erre csak az a megjegyzésünk, hogy ezt, ugyanaz a Szentkirályi Kálmán írta, aki, ha nem tévedünk, az erdélyi katholicus Státus igazgatótanácsának titkárja s aki ezen minőségében ha nem esalódunk, közel kétezer forint fizetést huz. Már a mi szerény nézetünk szerint, ha ily fajta meggyőződéssel is lehet kath. ügyet szolgálni, akkor társadalmi erkölcsök dolgában valóban annyira haladottak vagyunk, hogy szégyelhetik magukat kath. őseink, akik annyira együgyű nép voltak, hogy hitükért, egyházukért, ker. erkölcsük tisztaságáért készek voltak meghalni. Mi azonban élni, prosperálni és haladni akarunk, faut de mieux, a kath. ügy szolgálata révén is. Quod erat demonstrandum.

— **Andrásh József** zetelaki esperes-plebános ur, ez évi 4-ik számunkban közrebocsátott „E m l é k e z z ü n k !“ feliratu czikkre reflektálván, a következő lelkes sorokat intézte hozzánk: „Nyíltan a térre Uraim! Főleg a belső székelyföld.

szülte papjai. Állíttassék néhai Dr. Eltes Károly kolozsvári apát-kanonok-plebános sirja felé díszes sírrel. Az érdemelismerés legyen nálunk örök, s az érdemes maradjon mindig áldásban. „Dicsőség az Údvözültnék” jelige alatt e ezétra 5 forintot küldök. N. Szabó Albert nyugalmazott pap 1 frtot. A ki többet bír, áldozzon dúsabban. Üszinte köszönetet mondunk a főtisztelendő esp. plebános urnak, hogy kezdeményezésünket így meleg pártolása méltatni kegyeskedett! T. olvasóink kegyeletes szívére hivatkozunk és kérjük az elhunyt hálás tisztelőit s ohártestvéreit, hogy a fellobbanó lángot elaludni ne engedjék. Egy kis jóindulatból sokszor nagy tettek születnek. Ha adományainkat e szt. ügy oltárán magunk is felajánljuk s körünkben másokat is az eszmének megnyerni iparkodunk, nemsokára éreztünk hirdeti egyik feles bajtársunk áldott emléket, mi pedig áldozatunk emléket a jó lelkiismeretben megtaláljuk. Kérjük tehát paptársainkat, hogy ez ügyet felkarolni sziveskedjenek. A kegyes adományokat lapunk készséggel közvetíti. A mi jelszavunk is: Dicsőség az Údvözültnék!

— **Nagybőjtön át** a székese gyházban magyarul Németh Gy. (vasárnap d. u. 3 ó.), németül P. Pucher A. (pénteken d. u. 4 ó.) s az irtalmas növeked templomában magyarul Zlamál A. (szerdán d. u. 4 ó.) fognak szónokolni.

— **Hátafilierek** a papnövelde folyosóján elhelyezendő sz. képekre: Föt. Fejér Manó sepsi sz. györgyi aesp. plebános urtól 1 frt. Föt. Nagy Ignác abosfalvi plebános urtól 1 frt. Föt. Prokupek Sámuel nszébeni külvárosi pléb. urtól 1 frt. nt. Balázs Ferencz gy. szarhegyi káplán urtól 1 frt. Főösszeg 23 frt.

— **Részvétellel vettük a következő** gyászjelentést: „Dr. Barts Ferencz kanonok és nagyprépost egy a maga mint az elhunyt öcsésének gyermekei, unokái és rokonai nevében fájdalommal tudatja, hogy a gondos apa, nagyapa, szerető testvér Barts Kristof földbírtokos, folyó év február hó 1-én d. u. 2 órakor boldog házasságának 45-ik, munkás és áldástelt életének 72-ik évében hosszszenvű és s a halotti szentségeknél ájtatos fölvétele után jobblétre szenderült. A boldogultnak hullt tetemei folyó hó 3-ikán délután 3 órakor fognak a helybeli róm. kath. temetőbe örök nyugalomra helyeztetni, lelkeért az engesztelő áldozat e hó 4-én 9 órakor délelőtt a székese gyházban fog az ezek Urának bemutatni. Béke lengjen porán! Gyulafehérvárt, 1893 febr. 1-én.” Az Istenben boldogult temetésén, melyet nsgos Tamási A. kanonok ur vezetett, számosan vettek részt, kifejezést adva ezzel egyrészt a boldogult iránti kegyelenek, másrészt pedig az ezen csapás által lesújtott agg nagyprépost ur iránti tisztet és részvétnek. R. i. p.!

— **Köszönet nyilvánítás.** Kedves elfelejtetlen öcsém Barts Kristofnak elhalálozása és temetése alkalmával számos igen tisztelt ismerősöm és szeretett paptársaim benső részvétőknek meglevő türekedtek fájdalommat enyhíteni, midőn résztvevő érzelmeiknek tényleg is kifejezést adtak az által, hogy a ravatalt díszes koszorúkkal kitétték és a temetési megütszeltetésben részt vettek, kiknek ezért szívből eredő hálás köszönettel ez uton is adozom. Fogadják mindnyájan hálalköszönetemet, melyet mélyen szomorított szívvel nyilvánítok. Gyulafehérvárt, 1893. febr. 7-én. Dr. Barts Ferencz, nagyprépost.

— **Az erdélyi róm. kath. irod. társulat pénztárába fizettek:** Tompos Mátyás, elf. 1892-re 1 frt. Dr. Tódor József, rtg. 1892-re 2 frt. Tódor János, elf. 1892-re 60 kr., Dániel Károly, elf. 1892-re 60 kr. Lukács Manó, ptg. 1892-re 2 frt 50 kr. Weber Béla, elf. 1892-re 4 frt. Mihály József, ptg. 1892-re 5 frt. Lőrincz Ferencz, rtg.

1892-re 2 frt. Csizsér János, ptg. 1892-re 5 frt. Baka Mátyás, elf. 1892-re 1 frt. Puskás Tamás, elf. 1892-re 4 frt. Rettégi Géza, rtg. 1892-re 2 frt. Riskó László, elf. 1892-re 2 frt. Osváth Mózes, rtg. 1892-re 2 frt. Bardócz Mihály, rtg. 1892-re 2 frt. Petres Bálint, elf. 1892-re 4 frt. Molnár János, elf. 1892-re 4 frt. Szabó Ferencz, elf. 1892-re 2 frt. András József, ptg. 1892-re 5 frt. Tompos Mátyás, elf. 1892-re 3 frt. 1893-ra 1 frt. Bajna Ferencz, elf. 1892-re 4 frt. Tuczay János, rtg. 1892-re 2 frt. Orbán Ferencz, elf. 1893-ra 2 frt. Straubert Ödön, rtg. 1893-ra 2 frt. Buzás János, rtg. 1892-re 2 frt. Spaller József, rtg. 1892-re 2 frt. Jung Cseke Lajos, ptg. 1892-re 5 frt. Texe János, elf. 1892-re 4 frt. Pfülemon János, elf. 1892-re 4 frt. Jankó Antal, elf. 1892-re 4 frt. Legárd József, rtg. 1892-re 2 frt. Lázár Antal, elf. 1892-re 2 frt. (Folyt köv.)

— **Pályázat.** A görgényszentimrei rk. anyaegyházhoz tartozó Görgény-Üvegcsür fiókhitközségben levő kántori állomás üresedésbe jött, melyre ezennel pályázat nyitattik. Ez állás javadalmát képezik a következő járandóságok: a) Természetbeni tisztességes szállás egy tágas lakoszoba és konyhával. Van egy kis istálló és a ház mellett egy kis veteményes kert. b) A hívek évenként fizetnek párbér ezimen: egészbéres közpénzben: 1 frt 60 kr. félbéres: 80 kr. bejűn 184 frt. c) Stóla évenként mintegy 38 frt. d) Szentmise alapítványi kamat 5 frt. 10 kr. e) A templom pénztárából hétköznapi harangozásban 2 frt. f) 1 és 1/2 hold szántó tiszta jó vetelme 15 frt 10 kr. g) 6 hold erdőnek évi jövedelme 9 frt összesen: 254 frt 20 kr. Kötelesség: Hétköznapiak — a halotti, vasár és ünnepi harangozást kivéve, mikor a sekrestyés harangoz, — mindennemű harangozás az ő kötelessége. Vasár- és ünnepnapokon, valamint naponként a templomban előforduló kántori tiszt végzése. Az utolsóket kiszolgáltatása alkalmával elmenni és a papnak segédkezni; ugyszintén a helyi állami iskolába feljáró kath. mindkét nemű iskolás gyermekek vallás tanításában a lelkesnek segítségére lenni, vagy vasárnapokon az egyházi énekekre a gyermekeket, valamint a fiukat minisztrálni tanítani kötele. Ez állomást elnyerni ohajtó: becsület, tisztesség, józan életű, buzgó és egyházi szertartásokban teljesen jártas egyházi ember legyen. Próbára valamely közbeeső vasárnapon okvetetlen személyes megjelenést kívánatik. Pályázati határidő folyó évi márczius hó 1-ső napja bezárólag. Felhivatnak mindazon szakképzett kántorok, kik ez állomást elnyerni ohajtják, miszerint képzettségüket igazoló oklevél, eddigi alkalmazásukról szóló bizonyítványaik, keresztlevél és egyéb erkölcsi jó magukviseletét tanúsító bizonyítványaikkal felszerelt folyamodványaikát a kitett időn belül a görgényszentimrei rkath. lelkesi hivatalhoz beküldeni sziveskedjenek. Görgény-Üvegcsürön, 1893. január hó 19-én. Bálint Gergey, lelkesz.

— **Pályázat.** Az abosfalvi kántortanítói állás lemondás folytán megüresedvén: arra ezennel pályázat hirdettetik. Az állás járandóságai: 1) közpénz, különféle ezimen, a stólat is beleértve 235 frt. 2) Két szekér tűzifa. 3) Három véka búza. 4) Egy-egy családtól fél véka gabona összesen mintegy 24 véka. 5) Két hold 900 □-ól minden évben használható első osztályú szántóföld. 6) 400 □-ünyi veteményeskert. Pályázók kellően felszerelt folyamodványaikát folyó évi márczius hó 31-ig alulírott hivatalhoz benyújthatják. Károlyfehérvárt, 1893. február 3-án. A püspöki hivatal.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, FORSTER JANOS.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.